



Luonnonvarakeskus

Viite: Talousarvioasetus (254/2004) 66 i §

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN KANNANOTTO LUONNONVARAKESKUKSEN VUODEN 2020 TILINPÄÄTÖKSEEN

Ministeriön kannanotto perustuu Luonnonvarakeskuksen (Luke) tilinpäätös vuodelta 2020 -asiakirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon vuodelta 2020 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Ministeriö on osana laitoksen tulosohjausprosessia seurannut Lukelle vuodelle 2020 annettujen tulostavoitteiden toteutumista kolmessa tulospalaverissa. Kokoukset pidettiin MMM:n kansliapäällikön johdolla ja niihin osallistuivat tulosohjauksesta vastaavat MMM:n virkamiehet sekä Luken ylin johto. Lisäksi Luken viranomais- ja asiantuntijatehtäviä (VOAS) ja niihin liittyviä toimenpiteitä seurattiin erillisessä ministeriön ja Luken välisessä tukiryhmässä. Kaikki ministeriön ja Luken väliset kokoukset toteutettiin pääsääntöisesti etäyhteyksin koronapandemiasta aiheutuneen poikkeustilanteen mukaisesti.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Vuoden 2020 toimintaan vaikutti merkittävästi globaali koronapandemia ja siitä aiheutuvat poikkeusolosuhteet. Siitä huolimatta tulossopimuksessa sovitut yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti tai vähintään osittain. Vain yksi tavoite jäi kokonaan toteutumatta. Syyt poikkeamiin liittyivät viivästyneisiin aikatauluihin tai toteutuksen uudelleenjärjestelyihin. Luken tutkimuksen tieteellinen vaikuttavuus oli edellisten vuosien tapaan hyvällä tasolla, mikä luo edellytykset myös yhteiskunnallisen vaikuttavuuden syntymiselle.

Säädöksiin perustuvien viranomais- ja asiantuntijatehtävien ja tilasto-ohjelman tavoitteet toteutettiin suunnitellusti.

Hallinnonalan tutkimustiedon ja siihen liittyvän asiantuntemuksen yhteiskunnallinen merkitys korostui entisestään, mikä on lisännyt kysyntää Luken osaamiselle. Luken uudistetun strategian toimeenpanossa päästiin hyvin liikkeelle, mikä vahvistaa laitoksen kykyä vastata yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että Luke saavutti vuodelle 2020 asetetut yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet varsin hyvin. Luken asema oman alansa johtavana kotimaisena ja eurooppalaisena tutkimus- ja asiantuntijaorganisaationa vahvistui selvästi. Tämä näkyy erityisesti hyvänä menestyksenä ulkopuolisen kilpaillun tutkimusrahoituksen hankinnassa. Luke on myös onnistunut useamman vuoden pyrkimyksissään lisätä koordinoimiensa EU-hankkeiden määrää. Pitkäjänteinen ponnistelu yritysrahoituksen ja -yhteistyön lisäämisessä alkaa myös tuottaa tulosta.

Luken tuottamat, päätöksenteon valmistelua, elinkeinojen kehittämistä, ennakkointia ja arviointia tukevat viranomais- ja asiantuntijapalvelut ovat ministeriön kannalta erittäin tärkeitä. MMM on yleisesti ottaen tyytyväinen Luken VOAS-kokonaisuuden tarjoamaan asiantuntijatukeen. MMM pitää tärkeänä, että Luken VOAS-toiminta pystyy myös jatkossa vastaamaan hallinnon ja elinkeinojen tarpeisiin riittävän kattavasti, laadukkaasti ja tehokkaasti.

Tarve MMM:n ja Luken väliselle säännölliselle keskustelulle strategisista tavoitteista ja toimintaympäristön muutoksista korostuu, kun yhä suurempi osa toiminnan rahoituksesta tulee ulkopuolisista lähteistä. Samaan aikaan Lukelle on tullut uusia säädöksiin pohjautuvia ja viraston perusrahoituksella suoritettavia tehtäviä, mikä voi edellyttää toiminnan priorisointia ja painopisteiden tarkistuksia.

Ulkopuolisella rahoituksella toteutetun tutkimuksen ja viranomais- ja asiantuntijapalveluiden muodostaman tehtäväkokonaisuuden yhteensovittamiseen liittyvistä ratkaisuvaihtoehdoista on tärkeää muodostaa yhteinen näkemys viraston ja ohjaavan ministeriön välillä.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Luken toimintamenomomentille ja muille momenteille kirjausoikeuksilla kirjatut menot olivat yhteensä 124,5 milj. euroa. Vastaavat tuotot olivat yhteensä 50,0 milj. euroa. Ulkopuolisen rahoituksen osuus Luken tuloista oli 40 prosenttia, eli lähes edellisen vuoden hyvällä tasolla.

Luken meno- ja tulolajirakenne vastasi vuonna 2020 pääpiireissään budjetoitua. Investointimenot jäivät 40 prosenttia budjetoitua pienemmiksi, mikä johtuu tiettyjen isojen investointien toteutuksen viivästymisestä. Muiden menojen budjetoitua pienempi toteutuminen johtui erityisesti matkustamisen merkittävästä vähenemisestä koronatilanteen takia.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus on kehittynyt viime vuosien aikana hyvään suuntaan. Julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 99 prosenttia, eli lähes tavoitteen (100 %) mukainen. Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuudessa jäätiin 120 prosentin tavoitteesta toteutuman oltua 111 prosenttia. Kustannusvastaavuustarkastelussa uutena näkökulmana raportoitiin kilpailullisen toiminnan tulot (6,0 milj. euroa) ja kokonaismenot (5,4 milj. euroa, mikä tarkoittaa kustannusvastaavuutena ilmaistuna 111 prosenttia.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoissa (33,0 milj. euroa) jäätiin hieman tavoitteista. Yhteisrahoitteisen toiminnan omarahoitusosuus oli kuitenkin 38 prosenttia, mikä on kaksi prosenttiyksikköä tavoitetta pienempi/parempi.

Vuodelle 2021 siirtyvä toimintamenomääräraha on tavanomaista suurempi, 16,9 milj. euroa. Siirtyvän osuuden määrään on vaikuttanut erityisesti investointien toteutuksen viivästyminen ja siirtyminen vuodelle 2021.

Ministeriön kannanotto

Lukelle tulossopimuksessa asetetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja tuottavuuden tavoitteet toteutuivat varsin hyvin poikkeuksellisista olosuhteista huolimatta. Luken taloustilanne on vakaa ja talouden kehitys näyttää jatkuvuuden ja toiminnan kehittämisen kannalta suotuisalta.

MMM suosittelee liiketaloudellisen toiminnan hintojen tarkistamista kustannusvastaavuuden parantamiseksi.

MMM pitää tärkeänä, että Luke jatkaa edelleen pitkäjänteisesti työtään tuottavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseksi hyödyntäen mm. digitalisaation ja teknologian mahdollisuuksia. Luken yleiskustannukset ovat edelleen korkeat, mikä johtuu erityisesti toiminnan luonteesta ja siihen liittyvästä raskaasta infrastruktuurista sekä laajasta alueellisesta toimipaikkaverkostosta. MMM kannustaa Lukea jatkamaan ponnisteluja yleiskustannusten pienentämiseksi, koska se parantaa laitoksen kilpailukykyä erityisesti asiakasrahoitteisten toimeksiantojen hankinnassa.

On kuitenkin tärkeää, että Luke keskustelee MMM kanssa merkittävistä toiminnan priorisointia ja poisvalintoja koskevista linjauksista mahdollisimman aikaisessa valmisteluvaiheessa.

b) Tuotokset ja laadunhallinta

Luken yleisenä tavoitteena on ollut julkaisutoiminnan painopisteen muuttaminen tieteellisempään suuntaan. Tutkimustoiminnassa tuotettujen referoitujen tieteellisten julkaisujen määrä (702) ylitti 13 prosentilla asetetut tavoitteet. Tieteellisistä artikkeleista 60 prosenttia julkaistiin tieteellisissä sarjoissa, jotka kuuluvat tieteelliseltä laadultaan alansa parhaimpaan neljännekseen. Tämä osoittaa, että Luken tieteellisen toiminnan laatu on korkealla tasolla.

Muiden julkaisujen määrä jäi 31 prosenttia tavoitetta pienemmäksi, mikä johtunee ainakin osittain julkaisujen raportointikäytännön muutoksesta. Toisaalta käytännön ammattilaisille ja suurelle yleisölle suunnattujen perinteisten printtilehtien merkitys on heikkenemässä ja viestinnän painopiste siirtymässä yhä enemmän digitaalisille alustoille.

Tilastotoiminnan tuotosten määrässä ylitettiin tavoitteet selvästi. Erityisesti EU-raportointien ja kansainvälisten kyselyiden määrä kasvoi voimakkaasti. Toisaalta tilastoverkkopalveluiden käytön tavoitteita ei saavutettu.

Luken asiantuntijat osallistuivat aktiivisesti erilaisiin ulkopuolisten tahojen asettamiin työryhmiin ja eduskunnan valiokuntien kuulemisiin sekä antoivat runsaasti hallinnon ja päätöksenteon valmisteluprosesseihin liittyviä lausuntoja. Nämä suoritteet osaltaan vahvistavat Luken yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Tilinpäätöksessä on esitetty arvio, miten Luke on pystynyt täyttämään asiakaslupauksensa eri kohderyhmille. Arviota on perusteltu konkreettisilla esimerkeillä erilaisista tuotoksista ja suoritteista, joita vuoden 2020 aikana on asiakkaiden hyödyksi toimitettu.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että Luken tieteellisten tuotosten määrään ja laatuun voidaan olla tyytyväisiä. Laadukas ja kansainvälisesti arvostettu tutkimus luo perustan, jonka varaan myös yhteiskunnallinen vaikuttavuus rakentuu.

Luke on omalla alallaan popularisoinut tiedettä onnistuneesti käytännön ammattilaisille ja suurelle yleisölle, vaikka tälle kohderyhmälle suunnattujen julkaisujen määrässä jäätettiin viime vuonna tavoitteista. MMM pitää tärkeänä, että Luke yhdessä muiden tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioiden kanssa pyrkii vahvistamaan tutkimukseen perustuvien argumenttien painoarvoa julkisessa keskustelussa ja myös sosiaalisen median alustoilla.

MMM katsoo, että Luken tuottamia tilastoja voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän ja laajemmin päätöksenteossa ja yrityksissä sekä suurelle yleisölle suunnatussa viestinnässä. MMM kannustaakin Lukea kehittämään tilastojulkaisuja ja –verkkopalveluja asiakaslähtöisesti siten, että tilastojen potentiaali tulisi nykyistä paremmin hyödynnettyä.

MMM katsoo, että Luke on onnistunut hyvin täyttämään palvelulupauksensa eri asiakas-segmenteille: yhteiskunta ja päätöksenteko, yritykset, kansalaiset.

d) Henkisten voimavarojen hallinta

Luken henkilöstökyselyn tulosten perusteella työtyytyväisyys on kehittynyt hyvään suuntaan ja on nyt selvästi valtion virastojen keskiarvoa korkeammalla tasolla. Tämä kertoo laitoksen hyvästä työilmapiiristä sekä hyvästä johtamisesta ja esimiestyöstä. Myös palkkausjärjestelmä on lähtenyt hyvin käyntiin ja siihen ollaan pääosin tyytyväisiä. Luke itse arvioi voimavarojen hallinnan tavoitteiden toteutumista korkeimmalla arvosanalla 5, eli tavoite ylittyi.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että Luke on onnistunut hyvin tulossopimukseen kirjatun voimavarojen hallinnan tavoitteessa. Tulosta on pidettävä kunnioitettavana, ottaen huomioon koronapandemiasta aiheutuneet poikkeukselliset haasteet. Lukessa on onnistuttu kuuden ensimmäisen toimintavuoden aikana muodostamaan laitokselle oma identiteetti, johon henkilöstö sitoutuu vahvasti. Lukea pidetään myös laajemmin alan asiantuntijoiden ja opiskelijoiden keskuudessa haluttuna työpaikkana, mikä varmistaa huippuosaajien saatavuuden avautuviin tehtäviin. MMM kannustaa Lukea jatkamaan hyvin edennyttä työtä henkilöstön osaamisen ja esimiestyön kehittämisessä.

2. Tuloksellisuusraportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Luonnonvarakeskuksen vuoden 2020 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaiset tiedot. Raportointi on tuottanut myös ohjauksen kanalta keskeiset tiedot.

Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tilintarkastuskertomukseen ei sisällynyt olennaista huomautettavaa Luken toiminnasta. Tilintarkastajan vuosiyhteenvetoon ei sisällynyt merkittäviä toimenpiteitä edellyttäviä havaintoja.

3. Ministeriön esitys viraston toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Vuoden 2020 tilinpäätöksen raportoinnin pohjalta ministeriö esittää, että Luken tulee toiminnan tuloksellisuuden ja tehokkuuden parantamiseksi

- hyödyntää tehokkaammin hallussaan ja käytettävissään olevia tietovarantoja, tutkimusaineistoja ja tilastoja tutkimustyössä, asiakaspalveluiden tuottamisessa ja toimialan kehittämiseen liittyvässä ennakointityössä
- tehostaa uusien digitaalisten ja teknologisten mahdollisuuksien hyödyntämistä tutkimuksessa, viranomais- ja asiantuntijatehtävissä sekä luonnonvaratiedon hankinnassa ja jatkajalostuksessa
- varmistaa, että päätöksenteon valmistelun ja MMM:n toimialojen kehittämisen kannalta tärkeät viranomais- ja asiantuntijatehtävät pystytään tuottamaan riittävän kattavasti ja laadukkaasti, ottaen huomioon myös yhteiskunnan muuttuvat tarpeet
- hyödyntää entistä tehokkaammin tutkimuksen, viranomais- ja asiantuntijatehtävien ja tilastotoiminnan välisiä synergioita yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi

- huomioida ennakoivasti yhteiskunnan ja keskeisten asiakasryhmien tarpeiden kehitystä laitoksen osaamisen pitkäjänteisessä kehittämisessä
- vahvistaa entisestään yhteistyötä muiden tutkimuslaitosten, yliopistojen, korkeakoulujen ja kehittämisorganisaatioiden kanssa yliopistokampuksilla ja alueellisesti merkittävässä osaamiskeskitymissä sekä
- pyrkiä ottamaan johtavaa roolia oman alan kansainvälisissä verkostoissa muiden eurooppalaisten tutkimusorganisaatioiden rinnalla (esim. WUR, INRAE) ja laajentaa strategisia kumppanuuksia keskeisten ulkomaisten yhteistyötahojen kanssa uusiutuvien luonnonvarojen kestäväen käytön edistämisen kannalta tärkeillä aihealueilla.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston tuloksellisuuden parantamiseksi

MMM kehittää Luken ja koko hallinnonalan tutkimuksen ja niihin liittyvien viranomais- ja asiantuntijatehtävien ohjausta, johon liittyy erityisesti:

- tulosohjausprosessin ja –asiakirjojen selkeyttäminen ja terävöittäminen strategisen tulosohjausmallin mukaisesti
- riittävien voimavarojen turvaaminen laitoksen tulostavoitteiden toteuttamista varten valtion talousarvioiden, lisätalousarvioiden ja julkisen talouden suunnitelmien valmistelussa
- aktiivinen vaikuttaminen EU:n Horizon Europe –puiteohjelman käynnistysvaiheeseen siten, että työohjelmien ja avautuvien rahoitushakujen sisällöistä löytyvät Suomen kannalta tärkeät tutkimusaiheet sekä
- tiivis yhteistyö keskeisten kansallisten tutkimusrahoittajien kanssa uudistuvaa ja kestävää ruoka- ja luonnonvarataloutta tukevan tutkimuksen mahdollistamiseksi.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Tutkimusjohtaja

Mikko Peltonen

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
MMM/HAKE/Ohjaus- ja talousyksikkö
MMM/Tieto- ja tutkimustoimiala
MMM/Ruokaosasto
MMM/Luonnonvaraosasto